

Ročník 2007

SBÍRKA ZÁKONŮ

ČESKÁ REPUBLIKA

Částka 22

Rozeslána dne 21. března 2007

Cena Kč 24,-

O B S A H:

49. Nález Ústavního soudu ze dne 13. prosince 2006 ve věci návrhu na zrušení některých ustanovení zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění zákonů č. 320/2002 Sb. a č. 59/2003 Sb.
50. Sdělení Ministerstva financí o vydání výměru MF č. 03/2007, kterým se mění seznam zboží s regulovanými cenami vydaný výměrem MF č. 01/2007
-

49

N Á L E Z

Ústavního soudu

Jménem České republiky

Ústavní soud rozhodl dne 13. prosince 2006 v plénu ve složení Stanislav Balík, František Duchoň, Vlasta Formánková, Pavel Holländer, Ivana Janů, Vladimír Kůrka, Dagmar Lastovecká, Jiří Mucha, Jan Musil, Jiří Nykodým, Pavel Rychetský, Miloslav Výborný a Michaela Židlická o návrhu 51 poslanců Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a 21 senátorů Senátu Parlamentu České republiky na zrušení § 9 odst. 2 a 3, § 17 odst. 6, § 18 odst. 4, § 21 odst. 1 písm. e), § 26 odst. 1 části věty za středníkem, § 27 odst. 1, § 31 odst. 1, 2 a odst. 6 písm. a), § 55 odst. 1 až 3 a § 69 odst. 1 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění zákonů č. 320/2002 Sb. a č. 59/2003 Sb.,

takto:

Návrh se zamítá.

Odůvodnění

I.

Okolnosti případu

1. Návrhem doručeným Ústavnímu soudu dne 4. 7. 2003, doplněným následně podáním doručeným Ústavnímu soudu dne 19. 12. 2003, se navrhovatelé s odvoláním na čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy České republiky domáhají, aby Ústavní soud zrušil rubrikovaná ustanovení zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění zákonů č. 320/2002 Sb. a č. 59/2003 Sb., neboť dovozují, že tato ustanovení zákona o myslivosti jsou ve smyslu čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy České republiky v rozporu s ústavním pořádkem České republiky, konkrétně mají za to, že porušují čl. 1, čl. 3 odst. 1, čl. 4 odst. 3 a 4, čl. 11 odst. 1 a 4, čl. 20 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a s odvoláním na konstantní judikaturu Ústavního soudu, zejména pak na nález Ústavního soudu publikovaný pod č. 403/2002 Sb., i čl. 1 Dodatkového protokolu k evropské Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, stejně jako čl. 14 evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Návrh postihuje zásadně dva problémové okruhy.

2. První, obecnější, je polemika navrhovatelů s předpokladem, že výkon práva myslivosti, zpravidla vnímaný jako společensky přínosná aktivita, je možno považovat jako celek za činnost ve veřejném zájmu se všemi důsledky, které taková charakteristika může mít na omezení vlastnického práva k pozemku.

3. Druhý okruh se týká otázek vztahů mezi vlastníky pozemků a členy honebních společenstev, vztahů mezi členy honebních společenstev navzájem, a to zejména v souvislosti s umístěním mysliveckých zařízení na pozemku, omezením či zákazem vstupu do honitby, optimalizací tvaru honiteb dosahovanou přičleňováním pozemků nebo jejich výměnou a podmínkami pro uplatňování nároku na náhradu škody.

II.

Argumentace navrhovatelů

4. Navrhovatelé vycházejí z předpokladu, že právo myslivosti, resp. jeho výkon představuje, jak je napadeným zákonem upraveno, zásah do vlastnického práva jednotlivých vlastníků pozemků ve prospěch osob oprávněných k výkonu práva myslivosti – ve prospěch držitelů honiteb.

5. Poukazují na to, že podle čl. 11 odst. 4 Listiny může být vlastnické právo nuceně omezeno pouze ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu. Veřejný zájem interpretují jako zájem obecný či obecně prospěšný a v této souvislosti poukazují na skutečnost, že se v konkrétním případě nemůže jednat toliko o zájem veřejný, ale i o zájem jednotlivců či skupiny osob (jakkoli specifické a početné).

6. Svůj názor opírají mimo jiné o nález Ústavního soudu ze dne 28. 3. 1996 sp. zn. I. ÚS 198/95 (Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 5, nález č. 23, str. 193 a násl.), podle nějž „... ne každý kolektivní zájem lze označit jako veřejný zájem společnosti, ... pojem ‚veřejný zájem‘ je třeba chápat jako takový zájem, který by bylo možno označit za obecný či obecně prospěšný zájem“. Ústavní soud se v tomto nálezu rovněž odvolává na dílo F. A. Hayeka Právo, zákonodárství a svoboda. II. díl, Praha: Academia, 1991, str. 14, kde autor uvádí, „často se mylně naznačuje, že všechny kolektivní zájmy jsou obecnými zájmy společnosti; avšak v mnoha případech může být uspokojování kolektivních zájmů jistých skupin s obecnými zájmy společnosti v naprostém rozporu“.

7. Navrhovatelé dále argumentují tím, že právo myslivosti, jak je definuje zákon o myslivosti, představuje celý souhrn práv a povinností, která netvoří kompaktní-homogenní skupinu, ale naopak minimálně dvě podstatou diametrálně odlišné kategorie.

Naplňování povinnosti zvěř chránit a v širším kontextu tedy takto chránit životní prostředí přiznávají charakter veřejného zájmu. Upozorňují však, že z povahy dalších součástí práva myslivosti spočívajících například v právu zvěř lovit, ulovenou či nalezenou uhynulou zvěř si přivlastňovat atp. je zřejmé, že žádný veřejný zájem na výkonu těchto práv neexistuje. Polemizují tak se, podle nich nepřijatelně paušalizovaným, závěrem Nejvyššího soudu, že práva vlastníků honebních pozemků jsou příslušnými ustanoveními zákona o myslivosti (adekvátně) omezena ve veřejném zájmu, vyjádřeným v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2002 ve věci sp. zn. 22 Cdo 3006/2000 (publikováno in Soudní rozhledy č. 6/2003, Praha: C. H. Beck, 2003, str. 189).

8. Výkon práva myslivosti tedy, protože mimo jiné zjevně zahrnuje i zájmovou, sportovní a hospodářskou, resp. podnikatelskou činnost, dle názoru navrhovatelů nemůže být jako celek činností ve veřejném zájmu.

9. Správnost tohoto závěru potvrzují navrhovatelé odvolávkou na skutečnost, že například ve Francii byla – v souvislosti s problémy s právem myslivosti – myslivost definována jako sport. Odkazují přitom na případ Chassagnou a další proti Francii (Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva č. 7–8/1999, str. 148 a násl.), podpůrně zmiňují i dle jejich názoru obecně související nález Ústavního soudu ve věci sp. zn. Pl. ÚS 11/01 (Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 25, nález č. 25; vyhlášen pod č. 144/2002 Sb.), který se zabýval zákonem o drahách.

K jednotlivým zpochybňovaným ustanovením zákona:

10. K § 9 odst. 2

„(2) Rovněž je zakázáno poškozovat nebo ničit slaniska, napajedla, zařízení pro přikrmování, pozorování a lov zvěře a další myslivecká zařízení. K jejich vybudování a umístění je nutný předchozí souhlas vlastníka honebního pozemku. Nedá-li žádný z vlastníků honebních pozemků v honitbě tento souhlas, rozhodne orgán státní správy myslivosti. Ustanovení zvláštních právních předpisů o umístění slaniska, napajedla nebo zařízení pro přikrmování zvěře tím nejsou dotčena.“

Navrhovatelé zpochybňují možnost umístit myslivecká zařízení ve prospěch zvěře (nikoli tedy k jejímu lovu – zdá se tedy, že „jistých rozdílů“ mezi veřejným a soukromým zájmem si byl již i zákonodárce vědom) na pozemku bez souhlasu jeho vlastníka, resp. přímo v rozporu s jeho vůlí, ačkoli jinak v tomto případě existenci veřejného zájmu akceptují.

Odmítají současně konstrukci, že za náhradu, zákonem za omezení vlastnického práva striktně vyžadovanou, lze v konkrétním případě považovat nájemné za honitbu, neboť se jedná o omezení vlastnického práva konkrétního, jednotlivého vlastníka, nikoli všech vlastníků pozemků sdružených v honebním společenstvu. Navrhovatelé poukazují i na specifický mechanismus vzniku omezení vlastnického práva, k němuž v tomto případě nedochází samotným sdružením v honebním společenstvu, ale teprve rozhodnutím správního orgánu. V absenci náhrady, jak je třeba ji dle jejich mínění vnímat, tedy spatřují rozpor s čl. 11 odst. 4 Listiny.

11. K § 9 odst. 3

„(3) Na žádost uživatele honitby může orgán státní správy myslivosti, zejména v době hnízdění, kladení a odchovu mláďat nebo provádění lovů, nařídit přiměřené omezení i zákaz vstupu do honitby nebo jejích částí, omezení jízdy koňmi a tažnými psy a omezení jiných sportovních nebo zájmových činností. Uvedená opatření se nevztahují na hospodářskou činnost vlastníků, popřípadě nájemců honebních pozemků.“

Rozpor s čl. 11 odst. 4 Listiny spatřují navrhovatelé i v možnosti správního orgánu nařídit na žádost uživatele honitby vlastníkově pozemku přiměřené omezení nebo i zákaz vstupu do honitby a omezení dalších vyjmenovaných činností mimo jiné v době provádění lovů. Skutečnost, že se tato omezení nevztahují na hospodářskou činnost vlastníka nebo nájemce pozemku, nepovažují za uspokojivý, přijatelný kompromis. Zatímco důvodům spočívajícím v ochraně zvěře při hnízdění, kladení a odchovu mláďat přiznávají povahu veřejného zájmu, lov takto, s poukazem na skutečnost, že ne vždy jde výhradně o plánovanou redukci početního stavu zvěře související s ochranou přírody, resp. životního prostředí (postačí soulad s „mysliveckým hospodařením“ či potřebami zemědělské a lesní výroby), akceptovat odmítají. Opakovaně podpůrně argumentují odkazem na postoj ESLP ve shora uvedené věci.

12. K § 17 odst. 6

„(6) Při tvorbě honiteb se musí přihlížet k jejich tvaru. Nelze vytvořit ani uznat honitbu, která má tvar úzkého pozemkového pruhu v nejširším místě širokém jen 500 m, i když by dosahovala stanovené minimální výměry. Toto ustanovení se netýká okrajových částí honitby (výběžků). Stejně je nutno bránit vzniku hranice honitby, kterou by tvořilo rozhraní zemědělských a lesních pozemků. Za tím účelem se při tvorbě honiteb provádí vyrovnání hranic honiteb výměnou honebních pozemků nebo jejich přičleněním.“

Ve zde uzákoněné možnosti vyrovnání hranic honiteb formou výměny či přičlenění honebních pozemků za účelem optimalizace tvaru honitby spatřují navrhovatelé zásah do práva na sdružování občanů, jak je zakotveno v čl. 20 Listiny, neboť postup podle tohoto zákonného ustanovení, směřující v konečném důsledku k automatickému zániku členství v honebním společenstvu, nebere zřetel na svobodnou vůli vlastníků jednotlivých pozemků.

13. K § 18 odst. 4

„(4) Navrhovatel může požádat, aby k honebním pozemkům dosahujícím minimální výměry byly přičleněny další souvislé honební pozemky jiných vlastníků, a to s uvedením důvodů tohoto přičlenění. Pokud se o přičlenění s těmito vlastníky dohodl, přiloží tuto dohodu k návrhu. Jestliže se navrhovatelé budoucích sousedních honiteb dohodnou o vzájemné výměně honebních pozemků, která co do jejich výměry nemusí být stejná, předloží tuto dohodu k návrhům. Pokud provádí přičlenění orgán státní správy z vlastního podnětu, může se tak stát jen se souhlasem držitele honitby. Celkový rozsah výměn a přičlenění, které se provádějí k vyrovnání hranic, nesmí být vyšší než 10 % výměry vlastních honebních pozemků navrhovatele honitby.“

Eventuální přiřazení pozemku k sousední honitbě, nutící vlastníka pozemku strpět na něm výkon práva myslivosti, odmítají navrhovatelé s poukazem na fakt, že činnosti související s právem myslivosti a užíváním honebního pozemku v konkrétním případě mají v převážné míře charakter soukromého zájmu, který nemůže být dostatečným důvodem k omezení vlastnického práva vlastníka pozemku.

Ustanovení zakládá rovněž dle názoru navrhovatelů neodůvodněnou diskriminaci mezi (nuceně) přiřazenými vlastníky pozemků, neboť zatímco jedni se v případě honitby, kde existuje honební společenstvo, alespoň mohou na výkonu mysliveckého práva zprostředkovaně, jako jeho členové, podílet, druzí tam, kde je jejich pozemek přiřazen k honitbě individuálního vlastníka, tuto možnost nemají, a nemohou tak vykonávat jedno z práv odvozených od práva užívat pozemek jako součást vlastnického práva.

Podle navrhovatelů neexistují žádné veřejné hodnoty, které by v souvislosti s přiřezováním přesvědčivě odůvodňovaly rozdílné zacházení s vlastníky pozemků, a proto v postupu umožněném tímto ustanovením zákona spatřují porušení čl. 1 a čl. 4 odst. 3 Listiny.

14. K § 21 odst. 1 písm. e)

„(1) Do působnosti valné hromady náleží

e) rozhodnutí o přijetí vlastníka honebních pozemků přiřazených k honitbě za člena honebního společenstva,“

Navrhovatelé kritizují skutečnost, že z uvedeného zákonného ustanovení nepřímo vyplývá, že poněvadž rozhodování o členství v honebním společenstvu spadá do působnosti valné hromady, nelze se stát členem honebního společenstva „jinak“ – „poloautomaticky“, v souvislosti s přiřazením pozemků, způsobem předpokládaným ustanovením § 26 odst. 1 zákona o myslivosti. Upozorňují na nesoulad mezi striktním zněním zákona a jeho volným výkladem v podobě komentáře, podle nějž, avšak bez opory v zákoně, je v případě přiřazení pozemků přijatelná konstrukce automatického vzniku členství v honebním společenstvu. Podle názoru navrhovatelů však tuto otázku nelze řešit výkladem a v současné úpravě tím, že vznik členství v honebním společenstvu za všech okolností podmiňuje souhlasem valné hromady, spatřují projev neodůvodněné nerovnosti mezi vlastníky a takto tedy porušení čl. 3 odst. 1 ve spojení s čl. 11 odst. 1 Listiny.

15. K § 26 odst. 1 části věty za středníkem

„Členství v honebním společenstvu

(1) Převede-li člen honebního společenstva vlastnické právo k honebním pozemkům, které jsou součástí společenstevní honitby, jeho členství v honebním společenstvu zaniká; nabyvatel těchto pozemků se stává členem honebního společenstva, pokud do 30 dnů ode dne vzniku jeho vlastnického práva neoznámí písemně honebnímu společenstvu, že s členstvím nesouhlasí.“

Navrhovatelé namítají, že nabyvatel honebního pozemku je v souvislosti s procedurou týkající se převodu vlastnického práva k honebnímu pozemku ve svém důsledku nucen stát se členem honebního společenstva. Nemá-li tedy stejnou možnost jako vlastníci ostatních honebních pozemků, dochází mezi vlastníky honebních pozemků k neodůvodněné nerovnosti.

Poukazují na třicetidenní lhůtu, která počíná běžet ode dne vzniku vlastnického práva, ve které nabyvatel může oznámit, že s členstvím v honebním společenstvu nesouhlasí. Tuto úpravu pak kriticky konfrontují se skutečností, že podle ustanovení § 2 odst. 2 zákona č. 265/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, se vlastnické právo nabývá zpětně – s účinky k okamžiku, kdy byl podán návrh na zápis vlastnického práva do katastru nemovitostí. Pokud tedy nabyvatel počká na okamžik, kdy mu příslušný katastrální úřad potvrdí že (a od kdy) se stal vlastníkem, nebude již téměř jistě moci projevit svůj nesouhlas se členstvím v honebním společenstvu, neboť ve většině případů stanovená třicetidenní lhůta mezitím uplyne.

V této konstrukci spatřují navrhovatelé rozpor s čl. 3 odst. 1 a čl. 11 odst. 1 Listiny a zároveň porušení čl. 14 evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ve spojení s čl. 1 Dodatkového protokolu k ní.

16. K § 27 odst. 1 větě druhé

„Majetek honebního společenstva

(1) Honební společenstvo odpovídá za své závazky celým svým majetkem. Členové honebního společenstva ručí za závazky honebního společenstva.“

Dle navrhovatelů skutečnost, že členové honebního společenstva ručí za závazky honebního společenstva, aniž rozsah jejich ručení odpovídá podílu na hlasování, respektive míře, v jaké jsou efektivně – s ohledem na velikost svého majetkového podílu – schopni rozhodování honebního společenstva ovlivňovat, zakládá neodůvodněnou nerovnost mezi členy, v konkrétním případě o to nepřijatelnější, že členy honebního společenstva se vlastníci pozemků mohou stát zcela nezávisle na své vůli.

Dle navrhovatelů tak dochází k porušení čl. 1 a 3 Listiny, namítají rovněž porušení čl. 14 evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ve spojení s čl. 1 Dodatkového protokolu k ní.

17. K § 31 odst. 1 a 2

„Změna a zánik honiteb

(1) Vyžadují-li to zásady řádného mysliveckého hospodaření, může orgán státní správy myslivosti povolit změnu honitby vyrovnáváním hranic nebo výměnou honebních pozemků (dále jen „změna honitby“). Při změně honitby se nepřihlíží k územním hranicím obcí, okresů nebo krajů a výměry směřovaných pozemků nemusí být stejné.

(2) Návrh na změnu honitby podávají držitelé dotčených honiteb společně, a to orgánu státní správy myslivosti, do jehož územního obvodu zasahují dotčené honební pozemky největší částí. Nedohodnou-li se vlastníci dotčených honiteb na předložení společného návrhu na změnu honitby, může návrh podat kterýkoliv z nich. Jde-li o společenstevní honitbu, podá návrh honební společenstvo.“

Navrhovatelé dedukují, že (nadále) v souvislosti se změnami v honitbách, konkrétně začleněním pozemku do jiné honitby proti vůli jeho vlastníka, může, pouze na základě rozhodnutí správního orgánu, dojít k nucenému ukončení členství v dobrovolném společenství. Pokud se vlastník pozemku nestane – nechce nebo nemůže se stát členem sousedního honebního společenstva, je nucen trpět na svém pozemku výkon práva myslivosti bez nároku na jakoukoli náhradu za toto omezení. V tom spatřují rozpor s čl. 11 odst. 4 Listiny.

18. K § 31 odst. 6 písm. a)

„(6) Honitba zaniká

a) zrušením, sloučením nebo rozdělením honitby na žádost jejich držitelů a nabytím právní moci nových rozhodnutí o uznání honitby,“

Porušení čl. 11 odst. 4 a čl. 20 odst. 1 Listiny namítají navrhovatelé v souvislosti se skutečností, že jednou projevená vůle vlastníků pozemků vytvořit honební společenstvo nemůže být již v budoucnu změněna bez souhlasu tohoto honebního společenstva a minoritní vlastníci pozemku, případně nespokojení s činností honebního společenstva, kteří v něm nechtějí nadále setrvávat, jsou k tomu, v rozporu s požadavkem svobody sdružování, jsouce připraveni o možnost vytvoření nového honebního společenstva a vytvoření honitby na svém území, zprostředkovaně nuceni.

Ve prospěch této konstrukce hovoří podle názoru navrhovatelů i skutečnost, že členové vystoupivší z honebního společenstva nemají podle současné úpravy nárok na náhradu za přetrvávající omezení svého vlastnického práva v podobě výkonu práva myslivosti třetí osobou.

19. K § 55 odst. 1, 2 a 3

„Uplatnění nároků

(1) Nárok na náhradu škody způsobené zvěří musí poškozený u uživatele honitby uplatnit

a) u škody na zemědělských pozemcích, polních plodinách a zemědělských porostech do 20 dnů ode dne, kdy škoda vznikla,

b) u škod na lesních pozemcích a na lesních porostech vzniklých v období od 1. července předcházejícího roku do 30. června běžného roku do 20 dnů od uplynutí uvedeného období.

(2) Současně s uplatněním nároku na náhradu škody způsobené zvěří vyčíslí poškozený výši škody. Na polních plodinách a zemědělských porostech, u nichž lze vyčíslit škodu teprve v době sklizně, ji poškozený vyčíslí do 15 dnů po provedené sklizni.

(3) Poškozený a uživatel honitby se mají o náhradě škody způsobené zvěří dohodnout. Pokud uživatel honitby nenahradí škodu do 60 dnů ode dne, kdy poškozený uplatnil svůj nárok a vyčíslil výši škody nebo ve stejné lhůtě neuzavřel s poškozeným písemnou dohodu o náhradě této škody, může poškozený ve lhůtě 3 měsíců uplatnit svůj nárok na náhradu škody u soudu.“

Navrhovatelé namítají, že zde uvedené prekluzivní lhůty jsou nepřiměřeně krátké, resp. že zakládají značnou nerovnost mezi soukromoprávními subjekty, neboť na ochranu práv vlastníků pozemků – uplatnění nároku na náhradu škody – bylo použito – jiné, přísnější měřítko, než je tomu v případě lhůt pro uplatnění nároku na náhradu škody vzniklé držitelům honitby, jimž zákonodárce ponechal běžné lhůty občanskoprávní. V tom spatřují porušení čl. 1 Listiny, konkrétně zásady rovnosti v právech, a rovněž jejího čl. 11 odst. 1, totožnosti zákonného obsahu a ochrany vlastnického práva všech vlastníků.

20. K § 69 odst. 1

„Přechodná ustanovení

(1) Honitby a obory uznané podle dosavadních předpisů zůstávají zachovány; to platí i pro obory o výměře nižší než 50 ha a samostatné bažantnice uznané podle dosavadních předpisů, které se stávají honitbami podle tohoto zákona, i když nedosahují výměry 500 ha. Pokud honitba nebo obora uznaná podle dosavadních předpisů dosahuje zákonné výměry podle tohoto zákona, ale nesplňuje ostatní požadavky na tvorbu honitby, je osoba, které byla honitba uznána podle dosavadních předpisů, povinna podat do 31. prosince 2002 orgánu státní správy myslivosti návrh na uvedení honitby do souladu s tímto zákonem, jinak honitba zaniká k 31. březnu 2003.“

Tomuto ustanovení zákona vytykají navrhovatelé, že konzervuje právní vztahy při výkonu práva myslivosti. Jediným způsobem, jak vytvořit novou honitbu tam, kde doposud existovala jiná (a za splnění podmínek nového zákona zůstala zachována) je její rozdělení. Protože to je ale podle stávající úpravy možné jen na základě návrhu držitele honitby, mají navrhovatelé za to, že menšině vlastníků pozemků, pokud by si přáli rozdělení honitby nebo její zrušení, je tak upřena možnost podílet se na výkonu práva myslivosti vytvořením honebního společenstva (podle svých představ a potřeb). Navrhovatelé tedy mají za to, že současná úprava je v tomto ohledu v rozporu s čl. 11 odst. 4 a čl. 20 odst. 1 Listiny.

III.

Vyjádření účastníků řízení

A.

Senát Parlamentu České republiky

Obecně

21. Senát ve svém vyjádření podrobně zrekapituloval průběh legislativního procesu ve vztahu k napadeným ustanovením zákona o myslivosti, přičemž připouští eventuální pochybnosti stran některých jednotlivých ustanovení uplatněné v rozpravě. Potvrzuje, že jak ve výborech, tak v plénu byla široce diskutována problematika vlastnického práva k honebním pozemkům ve vazbě na míru ústav-

nosti omezení tohoto práva ve prospěch práva myslivosti. Senát však ani v jednotlivostech návrhu zákona neústavnost neshledal, jeho pozměňovací návrhy byly proto jen legislativně-technického charakteru.

22. V obecné rovině Senát uvedl, že při posuzování napadených ustanovení v kontextu celého zákona o myslivosti je zásadní otázkou vymezení veřejného zájmu zakládajícího pro provádění práva myslivosti legitimitu konkrétních omezení vlastnických práv vlastníků honebních pozemků. Senát nepochybuje o tom, že potřeba chránit zvěř tak, aby mohlo být každému, v souladu s čl. 35 odst. 1 Listiny, zajištěno právo na příznivé životní prostředí (spatřuje zde zcela bezprostřední souvislost), představuje veřejný zájem.

23. Právo myslivosti, jak z hlediska jeho historického vývoje, tak i z hlediska současné úpravy, charakterizuje jako kompaktní souhrn příslušných práv a povinností, která jsou při jeho provádění vzájemně provázána a která je proto nutno posuzovat v jejich vzájemných souvislostech. V uvedeném kontextu je pak dle názoru Senátu potřeba i na lov zvěře, včetně přivlastnění si oprávněně ulovené zvěře, pohlížet jako na součást nedílného procesu ochrany zvěře. Rovněž tedy z tohoto pohledu se omezení vlastnického práva k honebním pozemkům ve prospěch práva myslivosti jeví dle názoru Senátu jako omezení ve veřejném zájmu.

K jednotlivým zpochybňovaným ustanovením zákona

24. K § 17 odst. 6 a § 55 odst. 3 Senát podotkl, že je navrhovatelé ve svém podání citují ve znění před novelizací provedenou zákonem č. 59/2003 Sb.

25. V souvislosti s § 17 odst. 6 Senát upozornil, že se neztotožnil s navrhovaným řešením tohoto ustanovení, které stanoví příslušná kritéria, k nimž je nutno při tvorbě honitby přihlížet, a to pokud jde o vhodnost tvaru honitby ve vztahu k minimální šířce honitby, a pozměňovacím návrhem doporučil věcnou úpravu tohoto ustanovení. Poslanecká sněmovna však po projednání návrh zákona v tomto ohledu schválila ve znění, v jakém byl postoupen Senátu. Dále v souvislosti s tímto ustanovením zákona Senát zdůraznil, že honební společenstvo považoval při posuzování návrhu zákona za právnickou osobu sui generis podle zákona o myslivosti, jejímiž členy mohou být pouze vlastníci nebo spoluvlastníci souvislých honebních pozemků, a nikoli za spolek, společnost nebo sdružení ve smyslu čl. 20 Listiny.

26. K § 26 odst. 1 části věty za středníkem (dodatečně napadené ustanovení) uvádí Senát, že je výsledkem změn zákona o myslivosti provedených zákonem č. 59/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění zákona č. 320/2002 Sb., a zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Senát se neúspěšně pokusil o úpravu problematiky členství v honebním společenstvu, která by umožňovala vlastníkům všech honebních pozemků, jež jsou součástí uznané společenstevní honitby, aby se sami rozhodli, zda se stanou členy honebního společenstva. Proto Senát navrhoval úpravu vycházející z předpokladu vůči později přijaté úpravě de facto opačného, tj. z předpokladu, že členem honebního společenstva se vlastník honebních pozemků, které jsou součástí uznané společenstevní honitby, stane, pokud o to písemně požádá honební společenstvo, a to dnem, kdy byla jeho žádost honebnímu společenstvu doručena.

27. K § 27 odst. 1 Senát připouští, že v rámci diskusí ve výborech i na plénu Senátu byla některými senátory vyslovována obava z možného rizika „tunelování“ osobního majetku těch členů honebního společenstva, kteří v rámci společenstevní honitby vlastní malé výměry honebních pozemků, a proto nemohou dostatečně ovlivnit rozhodování valné hromady honebního společenstva v případech půjček a úvěrů, které si honební společenstvo (případně) vezme.

28. Návrhem výboru pro územní rozvoj, veřejnou správu a životní prostředí na vypuštění § 27 odst. 1 věty druhé se Senát s odlišným výsledkem zabýval celkem dvakrát. Podruhé tento návrh schválil, avšak Poslanecká sněmovna jej po projednání neakceptovala.

29. Dle stanoviska Senátu lze tedy navrhovatelům v této otázce přisvědčit, avšak jen v části jejich návrhu, kde se domáhají zrušení věty druhé ustanovení § 27 odst. 1, nikoli však věty první stanovící odpovědnost honebního společenstva za jeho závazky celým majetkem společenstva. Takovou odpovědnost Senát považuje, ostatně shodně s navrhovateli, za zcela běžný projev právní subjektivity.

B.

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky

Obecně

30. Poslanecká sněmovna uvedla, že zákonodárny sbor jednal při projednávání zákona o myslivosti ve shodě s předepsanou procedurou a v přesvědčení, že přijatý zákon není v rozporu s Ústavou České republiky. Zákon o myslivosti dle jejího názoru nepopírá ani nevylučuje základní lidská práva zaručená všem Ústavou České republiky a Listinou. Vyjádřila současně pochybnost, zda by po zrušení napadených ustanovení byl zákon o myslivosti ještě vůbec použitelný.

31. Právní názor navrhovatelů se jí jeví jako účelový. Zjevně zpochybňuje základní principy mysliveckého zákona, které v první řadě musí respektovat potřeby zvěře (a v jejím zájmu je často nutné nerespektovat majetkové hranice pozemků), v druhé řadě zájmy chovu zvěře a teprve poté zájmy vlastníků honebních pozemků, nájemců těchto pozemků, myslivců atd.

32. Poslanecká sněmovna připomíná, že volně žijící zvěř je zákonem definována jako přírodní bohatství, tuto skutečnost pak vztahuje k čl. 7 Ústavy České republiky, podle něhož stát dbá o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství. Z toho pak dovozuje, že právo a povinnost zvěř chránit, cílevědomě chovat a lovit je třeba považovat za veřejný zájem. Tím spíše, že právo myslivosti u nás není podle zákona zájmovou či sportovní činností, ale je součástí hospodářských činností prováděných člověkem v přírodě, podobně jako hospodaření v lesích.

K jednotlivým zpochybňovaným ustanovením zákona

33. K § 9 odst. 2 a 3

Návrh na zrušení nemá dle názoru Poslanecké sněmovny opodstatnění. Pokud nedojde k dohodě o vybudování mysliveckých zařízení, rozhoduje orgán státní správy myslivosti ve správním řízení. Každý jeho účastník má v jeho rámci možnost uplatnit námitky nebo podat opravný prostředek. Ve správním řízení – se stejnými souvislostmi – je činěno i rozhodnutí o omezení či zákazu vstupu do lesa. Neuplatňuje se navíc pouze k umožnění lovu, ale zejména z důvodu péče o zvěř. Navíc se nevztahuje na hospodářskou činnost vlastníků a nájemců pozemků.

34. K § 17 odst. 6, § 18 odst. 4, § 21 odst. 1 písm. e), § 31 odst. 1 a 2 a § 31 odst. 6 písm. a)

Návrh na zrušení považuje Poslanecká sněmovna ze „shora uvedených důvodů“ za neopodstatněný. Podotýká, že při vytváření honiteb, povolování změn honitby a přičleňování honebních pozemků má vlastník svobodnou vůli, jak se svým pozemkem naložit, zahrnující v to i právo požádat o prohlášení svých pozemků za nehonební, a nemusí se ani stát členem honebního společenstva.

35. K § 26 (dodatečně napadené ustanovení)

Návrh na zrušení nemá dle názoru Poslanecké sněmovny opodstatnění. Zjevným úmyslem zákonodárce byla snaha ochránit a preferovat nového vlastníka honebních pozemků, který má zájem stát se členem honebního společenstva, s tím, že ani valná hromada honebního společenstva mu nemůže toto členství odeprít. Vlastník, který se stane členem honebního společenstva podle tohoto ustanovení, ale může kdykoli své členství ukončit na základě písemného oznámení nebo požádat oprávněný správní úřad o prohlášení svých pozemků za nehonební. Ke specifické úpravě nabývání vlastnického práva rozhodnutím o povolení jeho zápisu do katastru nemovitostí zpětně ke dni podání návrhu Poslanecká sněmovna podotýká, že již po podpisu kupní smlouvy může nabyvatel sdělit honebnímu společenstvu svůj nesouhlas s členstvím a vázat účinky tohoto sdělení nazpět do doby, kdy žádost byla podána kata-

strálnímu úřadu. Omezení lhůty zákonem je zároveň dle názoru Poslanecké sněmovny nutné i proto, že honební společenstvo je mimo jiné povinno svolávat valnou hromadu, vyplácet alikvotní část výnosů atd., k čemuž musí mít k dispozici skutečně aktuální evidenci členů. Odkaz na § 30 odst. 2 svědčí dle soudu Poslanecké sněmovny o nepochopení rozdílu mezi vlastníky honebních pozemků, kteří se při vzniku honebního společenstva stali jeho členy, a vlastníky honebních pozemků, jejichž pozemky byly přiřčeny k již existující honitbě podle § 30 odst. 1 zákona o myslivosti.

36. K § 27 odst. 1 věty druhé (dodatečně napadené ustanovení)

Poslanecká sněmovna nesouhlasí se zrušením. Má za to, že pokud zákon výslovně neupravuje ručení jednotlivých členů honebního společenstva za jeho závazky, je zřejmě možno subsidiárně vycházet z ustanovení § 22 odst. 3 – rozhodování (a tedy i odpovědnost za rozhodování) podle výměry honebních pozemků jednotlivých vlastníků. Nic rovněž nebrání úpravě ručení ve vnitřním předpisu – stanovách honebního společenstva. Každý člen honebního společenstva se také může podle § 22 odst. 8 zákona o myslivosti domáhat, aby soud vyslovil neplatnost rozhodnutí valné hromady honebního společenstva.

37. K § 55 odst. 1, 2 a 3

Návrh na zrušení je dle názoru Poslanecké sněmovny nepřijatelný, neboť by tak došlo k zániku možnosti dohody mezi poškozeným a uživatelem honitby o náhradě škody; lhůty k uplatnění nároku na náhradu škody považuje Poslanecká sněmovna s ohledem na technické souvislosti za vhodné – přiměřené.

38. Se zrušením § 69 odst. 1 Poslanecká sněmovna rovněž nesouhlasí, neboť lhůty stanovené v tomto přechodném ustanovení již prošly, proto považuje návrh na jeho zrušení za bezpředmětný. V opačném případě by se navíc bylo třeba vyrovnat s již zahájenými správními řízeními a zvážit možnou diskriminaci ve vztahu k případům, které byly již pravomocně rozhodnuty.

39. Poslanecká sněmovna zvláště zdůrazňuje, že odůvodnění se v tomto případě opírá o ustanovení, která v zákoně o myslivosti neexistují.

IV.

Stanovisko Ministerstva zemědělství

40. Ústavní soud dle § 48 odst. 2 a § 49 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, vyzval Ministerstvo zemědělství, aby se vyjádřilo k podanému návrhu.

Obecně

41. Ministerstvo zemědělství (dále jen „ministerstvo“) ve svém stanovisku vyslovuje souhlas s tím, že při provádění práva myslivosti dochází k užívání cizích pozemků. Odmítá však, že by tak docházelo k hospodaření na cizích honebních pozemcích a získávání jejich užitků. Poukazuje na skutečnost, že podle našeho právního řádu volně žijící živočichové – tudíž i zvěř – nejsou považováni za součást pozemku, ale podobně, jako v řadě dalších evropských zemí za „res nullius“. Proto má stát podle názoru ministerstva právo stanovit, kdo a za jakých podmínek si takového živočicha může přivlastnit. Stát má pak přímo, s odkazem na čl. 7 Ústavy České republiky, povinnost zajistit právní předpoklady pro možnost ochrany zvěře jako přírodního bohatství, deklarované takto v § 2 písm. b) zákona o myslivosti. Právo a povinnost zvěř chránit, cílevědomě chovat a lovit považuje ministerstvo s ohledem na výše uvedené za veřejný zájem. Omezení vlastnického práva spočívající v možnosti v míře nezbytně nutné užívat honební pozemky k provádění práva myslivosti je tudíž zájmem obecným, resp. veřejně prospěšným.

42. Podle Listiny vlastnické právo není právem absolutním a nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy a jeho výkon nesmí mimo jiné poškozovat přírodu a životní prostředí nad rámec stanovený zákonem.

43. Vlastnické právo je proto zákonem o myslivosti dostatečně respektováno a chráněno. O tom, zda určitý honební pozemek bude součástí některé z honiteb, může plně rozhodnout vlastník tohoto pozemku. Pokud nesouhlasí s tím, aby jeho honební pozemek byl součástí některé z honiteb a bylo na něm tudíž vykonáváno právo myslivosti, dává mu zákon o myslivosti možnost vyloučit tato práva na svém pozemku jeho prohlášením za nehonební.

44. Oprávnění přivlastňovat si ulovenou nebo nalezenou uhynulou zvěř, jakož i její vývojová stadia charakterizuje ministerstvo jako „odměnu státu“ za péči o součást přírodního bohatství a kompenzaci případných negativních důsledků, které zvěř svými životními projevy na pozemcích a porostech působí.

45. Ministerstvo zdůrazňuje, že podle zákona o myslivosti nejsou vlastníci honebních pozemků nuceni ani k povinnému členství v honebním společenstvu ani k povinnému členství v mysliveckém sdružení. Toto jejich rozhodnutí je zcela dobrovolné a záleží na jejich vůli, zda svého práva využijí, či nikoliv.

46. Myslivost v naší právní úpravě není a nikdy nebyla považována za sport, přičemž dle stanoviska Evropské komise, které si ministerstvo s ohledem na vstup České republiky do Evropské unie vyžádalo, je posuzování myslivosti jako takové s ohledem na (různé) kulturní a historické tradice každé členské země ponecháno na národních legislativách. Upozorňuje současně – s vazbou na argumentaci vztahující se k podmínkám ve Francii – že obsahový význam pojmu označovaného anglickým termínem „hunting“ není totožný s „myslivostí“, jak je tradičně chápána u nás a užívána v naší právní úpravě.

47. K náhradám, jejichž absenci návrh patrně namítá, odkazuje ministerstvo na § 30 odst. 2 zákona o myslivosti, který uvádí, že náhrada za přičlenění se stanoví dohodou, a v případě, že k dohodě nedojde, určí náhradu orgán státní správy myslivosti.

K jednotlivým zpochybňovaným ustanovením zákona

48. K § 9 odst. 2

Ministerstvo považuje za účelné ponechat úpravu v zákoně obsaženou s ohledem na skutečnost, že rozhodnutí správního úřadu je vydáváno ve správním řízení, ve kterém může vlastník pozemku svá práva uplatnit; tím spíše, že takové rozhodnutí je přezkoumatelné soudem.

49.

K § 9 odst. 3 ministerstvo poukazuje na to, že na rozdíl od (odlišné) francouzské úpravy podle naší právní úpravy vlastník honebního pozemku, který dobrovolně vytvořil honební společenstvo s tím, že jeho pozemky budou uznány za honitbu, nebo souhlasil s tím, že jeho pozemek byl k honitbě přičleněn, byl také srozuměn s tím, že v honitbě bude prováděno právo myslivosti, které v sobě mimo jiné zahrnuje i lov a vše, co s ním souvisí. Ostatní vlastníci honebních pozemků, kteří si takové omezení svého vlastnického práva k honebním pozemkům nepřejí, mají podle § 17 odst. 2 zákona o myslivosti možnost podat správnímu orgánu návrh na prohlášení svého pozemku za nehonební. Omezení v době lovů je vedeno záměrem umožnit povinným osobám provést taková opatření, aby skutečné početní stavy zvěře v honitbě nepřekročily stavy normované, a současně i dalším obecným zájmem, kterým je zejména bezpečnost dalších osob.

50. K § 17 odst. 6

Ačkoli podle návrhu má být zrušeno celé ustanovení § 17 odst. 6, odůvodnění, které navíc neodpovídá právní úpravě, směřuje pouze k jeho poslední větě. Podle zákona o myslivosti honební společenstvo není občanským sdružením podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů. Ministerstvo však souhlasí s tím, že při vyrovnání hranic honiteb výměnou honebních pozemků nebo jejich přičleněním je zasahováno do již projevené vůle vlastníků honebních pozemků,

příčemž danou situaci by mohl řešit případný povinný souhlas vlastníka s výměnou nebo přičleněním tohoto honebního pozemku.

51. K § 18 odst. 4

Ministerstvo konstatuje, že není zcela jasné, co mají navrhovatelé na mysli. Jde-li o třetí větu, odkazuje na postoj vyjádřený k § 17 odst. 6. K tvrzení o diskriminaci vlastníků honebních pozemků přičleňovaných ke společenstevní honitbě ministerstvo konstatuje, že řešení takové otázky není předmětem ustanovení § 18 odst. 4.

52. K § 21 odst. 1 písm. e)

Ministerstvo ve vztahu k návrhu na zrušení tohoto ustanovení uvádí, že při porovnání s ustanovením § 26 odst. 6 se ustanovení § 21 odst. 1 písm. e) zákona o myslivosti jeví jako diskriminační ve vztahu k vlastníkův honebních pozemků přičleněných ke společenstevní honitbě, kteří se rozhodli stát se členem tohoto honebního společenstva později než ve lhůtě stanovené § 26 odst. 6 zákona o myslivosti nebo to v této lhůtě z nějakých důvodů nestihli, nebo vůči jejich právním nástupcům. V této souvislosti ministerstvo zároveň upozorňuje, že ani ustanovení § 26 odst. 6 není vždy v souladu s § 19 odst. 1 písm. a). Podle tohoto ustanovení členy honebního společenstva mohou být pouze vlastníci nebo spoluvlastníci souvislých honebních pozemků. Ustanovení § 26 odst. 6 ve svém důsledku může vést k tomu, že členem honebního společenstva se stane osoba, která podle § 19 odst. 1 písm. a) členem honebního společenstva být nemůže. Dovožovat záměr zákonodárce z § 26 odst. 6 je proto s ohledem na § 19 odst. 1 písm. a) velmi obtížné. Možnost honebního společenstva vyjádřit se k jeho rozšíření o další osoby není dle názoru ministerstva v obecné rovině diskriminací vůči osobě, jejíž pozemky byly k honitbě přičleněny, a omezením jejího práva se svobodně sdružovat. Tento postoj opírá ministerstvo o skutečnost, že honební společenstvo není sdružením podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů. Ministerstvo zastává názor, že je nutno brát v úvahu právo honebního společenstva na to, aby se svobodně mohlo vyjádřit k tomu, zda se někdo další stane nebo nestane jeho členem, zejména s ohledem na to, že členové honebního společenstva ručí za závazky tohoto společenstva.

53. K § 26 odst. 1 části věty za středníkem (dodatečně napadené ustanovení)

Ministerstvo připouští, že zde uvedená 30denní lhůta je v mnoha případech obtížně splnitelná, resp. není splnitelná vůbec; souhlasí tudíž, že v těchto případech může docházet k omezení vlastnického práva těch vlastníků, kteří nemají zájem stát se členy honebního společenstva. Současně však poukazuje na snahu zákonodárce ochránit nového vlastníka, který má zájem se stát členem honebního společenstva, a stanovit pro něj co nejvýhodnější podmínky.

54. K § 27 odst. 1 větě druhé (dodatečně napadené ustanovení) ministerstvo pouze podotýká, že otázky ručení majetkem v rámci honebního společenstva nejsou předmětem rozhodovací či dozorové činnosti orgánů státní správy myslivosti.

55. K § 31 odst. 1 a 2 ministerstvo zaujímá stanovisko stejné jako k § 17 odst. 6.

56. K § 31 odst. 6 písm. a) ministerstvo upozorňuje, že argumentace v návrhu nevychází z platné právní úpravy. V tomto ustanovení není taxativní výčet všech důvodů zániku honitby, ale pouze jeden z nich. Pouhé (navrhované) vypuštění slov „na žádost jejich držitelů“ by dle předpokladu ministerstva mohlo vést k nebyvalému nárůstu počtu správních řízení (eventuálně i soudních sporů) na základě návrhů podávaných i subjekty, které nejsou ani vlastníky pozemků v takto dotčených honitbách ani držiteli daných honiteb.

57. K § 55 odst. 1, 2 a 3 ministerstvo shrnuje, že současná právní úprava vychází ze specifík škod, které zvěř působí na zemědělských a lesních porostech. Upozorňuje, že u zemědělských plodin je poškození po uplynutí 20 dnů již obtížně zjistitelné, u lesních porostů, zejména v horských oblastech, pak je zjištění škod způsobených zvěří s ohledem na vysokou sněhovou pokrývku mnohdy reálné za delší časový úsek. Z dosavadních zkušeností vyplývá, že lhůtu jednoho roku lze považovat za maximální, po uplynutí delšího časového intervalu by již zřejmě nebylo lze rozpoznat, kdy ke konkrétní

škodě došlo a v jakém rozsahu a kdo (vzhledem k možné změně uživatele honitby) za ni nese odpovědnost.

58. K § 69 odst. 1 ministerstvo upozorňuje, že lhůty stanovené v tomto přechodném ustanovení již prošly, proto považuje návrh na jeho zrušení za bezpředmětný. V opačném případě by se bylo třeba vyrovnat s již zahájenými správními řízeními a zvážit možnou diskriminaci ve vztahu k případům, které byly již pravomocně rozhodnuty.

V.

59. Ústavní soud v souladu s ustanovením § 68 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů, ověřil, že zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů, jehož některá ustanovení jsou napadena pro protiústavnost, byl přijat a vydán v mezích Ústavou České republiky stanovené kompetence a ústavně předepsaným způsobem.

VI.

Podstata a povaha práva myslivosti

60. Ústavní soud úvodem konstatuje, že při zákonné normotvorbě v České republice platí zásada svrchovaného zákonodárce. Z tohoto pohledu Ústavnímu soudu nepřísluší hodnotit správnost, ideovou vyváženost, politický náboj či věcnou vhodnost přijaté zákonné úpravy, nýbrž pouze – jak odpovídá ústavnímu vymezení kompetencí Ústavního soudu dle čl. 83 Ústavy České republiky – soulad s ústavními garancemi.

61. V souvislosti s projednávanou věcí se Ústavní soud v první řadě zabýval otázkou podstaty mysliveckého práva a následně jejím zhodnocením z pohledu ústavních garancí, jichž se navrhovatelé dovolávají.

62. Historicky bylo právo myslivosti v našich kulturně-geografických podmínkách chápáno jako součást vrchního pozemkového vlastnictví. V novověku, kdy již tato koncepce nebyla s ohledem na společenskou emancipaci širokých vrstev akceptovatelná, došlo i v podmínkách habsburské monarchie ke změně podmínek tím, že zákon o myslivosti z roku 1849 zrušil právo myslivosti na cizích pozemcích. Právo myslivosti tak bylo nově chápáno jako součást *ius fruendi*, oddělené od ostatních složek vlastnického práva. Byť bylo a je pozemkové vlastnictví indikátorem subjektu oprávněného právo myslivosti vykonávat, nevyjadřovaly dosavadní právní úpravy (zákony o myslivosti z roku 1947 a 1962) vztah práva myslivosti k pozemkovému vlastnictví zcela jasně a především v praxi a právním vědomí adresátů práva nebylo právo myslivosti chápáno jako zvláštní právo svou existencí nezávislé na vlastnickém právu k pozemku. Právě o zdůraznění této skutečnosti se pokouší právní úprava zákonem o myslivosti, jehož napadaná ustanovení jsou předmětem tohoto řízení (k tomu viz i důvodovou zprávu k § 16 zákona o myslivosti, sněmovní tisk č. 788/0).

63. Právo myslivosti se odvíjí přímo od vlastnického práva ke zvěři, resp. ke zvěři neulovené. Zvěř, která je chápána napříč právními úpravami různě, je zpravidla označována jako *res nullius*, tedy věc nepatřící nikomu. Tento přístup je podmíněn skutečností, že zvěř se pohybuje volně bez ohledu na hranice pozemků, a nelze ztotožnit vlastnické právo k pozemku, na němž se zvěř pohybuje, s vlastnickým právem ke zvěři. Zvěř tedy nepředstavuje plod pozemku, ale samostatný předmět vlastnického práva. Stát, suverén na svém území, je právě z tohoto důvodu oprávněn regulovat práva ke zvěři.

64. Předmětem práva myslivosti je tedy zvěř, která v abstraktní rovině představuje především přírodní bohatství, které si stát vytkl za cíl chránit. Závažnost a zásadnost této ochrany je dána především skutečností, že ochrana přírodních hodnot se stala předmětem regulace přímo v Ústavě České

republiky, podle jejíhož čl. 7 stát dbá o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství.

65. Současná právní úprava, jak je provedena zákonem o myslivosti, rozlišuje dvě kategorie – myslivost a právo myslivosti. Zákon o myslivosti definuje myslivost [§ 2 písm. a)] jako soubor činností prováděných v přírodě ve vztahu k volně žijící zvěři jako součásti ekosystému a spolkovou činnost směřující k udržení a rozvíjení mysliveckých tradic a zvyků jako součásti českého národního kulturního dědictví. Právem myslivosti rozumí zákon o myslivosti [§ 2 písm. h)] souhrn práv a povinností zvěř chránit, cílevědomě chovat, lovit, přivlastňovat si ulovenou nebo nalezenou uhynulou zvěř, její vývojová stadia a shozy paroží, jakož i užívat k tomu v nezbytné míře honebních pozemků.

66. Z uvedených definic plyne, že podstata myslivosti v české právní úpravě směřuje v první řadě k naplnění zmíněného ústavního cíle, tedy k ochraně zvěře s tím, že k tomuto cíli základnímu přibývá ještě další cíl v podobě ochrany myslivosti jako národního kulturního dědictví.

67. Stát stanovuje celou řadu podmínek, resp. omezení, za kterých lze právo myslivosti vykonávat. Prvním, nejobecnějším omezením je, že právo myslivosti lze vykonávat jen v honitbě a mohou je vykonávat pouze subjekty, které splňují zákonem stanovené podmínky – nemůže je tedy vykonávat kdokoli a kdekoli.

68. Podstatnější pro posouzení povahy práva myslivosti z hlediska souladu s ústavními garancemi jsou však jiné atributy, jež byly právu myslivosti zákonem propůjčeny. Myslivost není definována jako výrobní činnost či podnikání, ale jako vztah k volně žijící zvěři, jež tvoří součást ekosystému. Právo myslivosti tak nelze rozdělovat na „komerční“ a „nekomerční“ část, jednak proto, že zákon stanoví všechny složky jako integrální součást myslivosti, ale zejména proto, že jde o dvě strany téže mince; jednou je ochrana zvěře a péče o ni a druhou významně omezované právo lovu, jehož prvotním cílem je především regulace stavu zvěře. Zákon o myslivosti implikuje mechanismus, podle něž by výnosy z myslivosti měly přibližně pokrýt náklady, jež vznikají v souvislosti s realizací povinností uložených zákonem. Rovněž pro tento důvod nelze rozdělovat skupiny činností realizovaných v rámci práva myslivosti na ty, jež slouží veřejnému zájmu, a jež mu neslouží.

69. K dosažení svého účelu zákon o myslivosti stanoví celou řadu povinností, v první řadě ty, jež se týkají mysliveckého plánování. Základní zásadou chovu lovné zvěře je zachování rovnováhy výskytu všech druhů zvěře v mezích mezi tzv. stavem minimálním a stavem normovaným (tedy stavem, který odpovídá kvalitě životního prostředí a užitnosti honitby). Ne nepodstatnou okolností je rovněž nově zakotvená odpovědnost za jiný správní delikt, v jejímž rámci lze postihovat uložením pokuty nesplnění či překročení plánu. Realizace myslivecké činnosti podléhá rovněž doзору na úseku státní správy myslivosti, v rámci jehož výkonu může být uloženo opatření k nápravě zjištěných nedostatků. Výkon práva myslivosti na straně vlastníka představuje zatížení věcným břemenem chůze, jízdy a trpění myslivecké činnosti; stavba mysliveckých zařízení vyžaduje souhlas vlastníka pozemku.

70. Z uvedených premis dle názoru Ústavního soudu plyne, že v podmínkách České republiky jsou myslivost a právo myslivosti společenskými aktivitami a probovanými státem k ochraně a rozvoji jedné ze složek životního prostředí – zvěře. Zákon o myslivosti nepředstavuje úpravu myslivosti jako zájmové aktivity, ale ve svém základu jako cílevědomě a regulované činnosti k ochraně a rozvoji přírody.

71. V této souvislosti považuje Ústavní soud za důležité zmínit se také o aplikovatelnosti závěrů, které učinil Evropský soud pro lidská práva ve shora zmíněném případě Chassagnou a další proti Francii. Podstatou posuzovaného případu je, že stěžovatelé byli – v rozporu se svým etickým přesvědčením – nuceni zahrnout své pozemky do honiteb, resp. byli nuceni k účasti ve Schválených obecních sdruženích lovu (Associations communales de chasse agréées – ACCA) a byli nuceni, ač sami nelovci, strpět lov na svých pozemcích. Předmětem stížnosti tak byla konstrukce tzv. Verdeillova zákona, podle něhož byla v různých francouzských departmentech založena povinnost účasti pozemkových vlastníků v ACCA za rozdílných podmínek a tento zákon neumožňoval efektivní (nárokový) prostře-

dek, jak se na činnosti ACCA nepodílet, resp. vyloučit svůj pozemek jako pozemek nehonební. Právě v této souvislosti bylo zdůrazněno i francouzským zákonem o zemědělství zakotvené poslání myslivosti jako činnosti napomáhající rozvoji zvěře a hubení škodlivých zvířat, potlačování pytláctví, provádění myslivecké výchovy členů mysliveckých sdružení při respektování vlastnictví a úrody a, všeobecně, zajišťovat lepší technickou organizaci lovu, aby myslivcům byl umožněn lepší výkon jejich sportu. Z uvedeného vyplývá zřejmá odlišnost podstaty řízení ve věci Chassagnou ve srovnání s nyní posuzovaným případem. Zejména z posléze uvedené skutečnosti je zřejmé, že pojetí myslivosti v českém právu je kvalitativně odlišné, neboť podle české úpravy není zvěř prostředkem k realizaci myslivosti, nýbrž naopak myslivost je prostředkem dosažení optimalizace chovu zvěře.

VII.

Obecné hodnocení z hlediska ústavní garance vlastnického práva

72. Jádrem argumentace navrhovatelů směřuje k základní námitce, že převážná část napadených ustanovení je v rozporu s ustanovením čl. 11 odst. 1 a 4 Listiny, podle nichž:

„(1) Každý má právo vlastnit majetek. Vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu. Dědění se zaručuje.“

„(4) Vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu.“

73. Listina sama neobsahuje definici obsahu vlastnického práva. Zásada vyjádřená v ustanovení druhé věty čl. 11 odst. 1 Listiny odkazuje na jednoduchý zákon, který stanoví konkrétní obsah vlastnického práva, jenž se dokonce v nuancích – daných specifiky jednotlivých právních řádů ve vymezení konkrétního obsahu tradiční vlastnické triády – často liší. Jednoduchý zákon má stanovit obsah vlastnického práva jako obecné právní kategorie a Listina představuje ústavní garanci zaručující jednotu obsahu této kategorie. Cílem takového ustanovení je, aby – bez ohledu na předmět a subjekt vlastnického práva – existovalo jediné vlastnické právo, nikoliv jeho různé druhy, jako tomu bylo v minulosti, kdy právní úprava znala vlastnictví socialistické, soukromé a osobní, nebo kdy byli vlastníci s ohledem na konkrétní typový předmět omezení v takové míře, že jejich vlastnictví bylo pouze vlastnictvím právním, holým a jeho výkon byl svěřen socialistické organizaci.

74. Zákonným ustanovením, které stanoví zákonný obsah vlastnického práva, je § 123 občanského zákoníku, podle něhož „Vlastník je v mezích zákona oprávněn předmět svého vlastnictví držet, užívat, požívat jeho plody a užitky a nakládat s nimi.“

75. Esenciální vlastností vlastnického práva je, jak z uvedeného vyplývá, omezení realizace vlastnického práva v mezích zákona. Ústavní pravidlo definující obsah vlastnického práva nestanoví obsah vlastnického práva samo, ale zprostředkovává jej právě odkazem na § 123 občanského zákoníku a ve spojení s ním se lze dobrat konkrétního obsahu vlastnického práva jako kategorie chráněné ústavním pořádkem. Součástí zákonného obsahu vlastnického práva k pozemkům je v obecné rovině i to, že na nich lze vykonávat za zákonem stanovených podmínek také právo myslivosti, přičemž jeho výkon lze za určitých podmínek (prohlášením pozemku za nehonební) vyloučit.

76. Ve světle uvedených argumentů je nutno posuzovat i ustanovení čl. 11 odst. 4 Listiny, které neznamena jakoukoliv nepřípustnost jakéhokoliv omezení vlastnického práva, popřípadě bez náhrady. Vyvlastněním či omezením vlastnického práva je třeba rozumět pouze takové omezení, které vylučuje realizaci vlastnického práva buď zcela, nebo v rozsahu, který podstatnou měrou znemožňuje výkon vlastnického práva v některé z jeho složek.

77. Tento přístup ostatně potvrzuje i rozsah garancí zakotvených čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (dále též „Úmluva“):

„Každá fyzická nebo právnická osoba má právo pokojně užívat svůj majetek. Nikdo nemůže být zbaven svého majetku s výjimkou veřejného zájmu a za podmínek, které stanoví zákon a obecné zásady mezinárodního práva.“

Předchozí ustanovení nebrání právu států přijímat zákony, které považují za nezbytné, aby upravily užívání majetku v souladu s obecným zájmem a zajistily placení daní a jiných poplatků nebo pokut“. Ustanovení druhé věty prvního odstavce citovaného ustanovení hovoří totiž o zbavení vlastnického práva (No one shall be deprived ..., Niemandem darf ... entzogen werden ..., Nul ne peut être privé ...), což dosvědčuje závěr o tom, že omezení vlastnického práva musí být zásadní, tedy „zbavující vlastnictví“, aby bylo s to založit rozpor s garancemi poskytovanými Dodatkovým protokolem k Úmluvě.

78. Podstatná v souvislosti posuzovaného případu jsou i další ustanovení, a to jednak citované ustanovení druhého odstavce čl. 1 odst. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě a také čl. 11 odst. 3 Listiny:

„Vlastnictví zavazuje. Nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. Jeho výkon nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem.“

79. Se zmíněnými ústavněprávními mezemi realizace výkonu vlastnického práva se však navrhovatelé žádným významnějším způsobem nevypořádali. Zmíněné ustanovení Listiny je ve srovnání s jinými ustanoveními netypické tím, že nestanoví subjektivní ústavně garantovaná práva, nýbrž povinnosti. V prvé řadě vyslovuje zásadu, že vlastnictví zavazuje. Tato zásada vyjadřuje fakt, že – ač je nutno vlastnické právo považovat za právo absolutní, jež umožňuje ochranu vlastníka proti všem – oprávnění vlastníka mají své limity, jež mohou narážet na oprávněné zájmy druhých a společnosti jako celku. Absolutnost vlastnictví jako právního vztahu tak není zcela neomezená a není „absolutní“ do důsledků. V duchu právně-politické maximy „právo individua končí tam, kde začínají práva druhých“ je tedy nutno vykládat i otázku výkonu vlastnického práva. Tuto zásadu pak rozvádí ustanovení čl. 11 odst. 3 Listiny dalšími dvěma větami.

80. Při respektování zvláštního významu ochrany vlastnického práva je třeba zdůraznit také zákaz zneužití vlastnického práva na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. Jedná se o dva zákazy, z nichž první je vyjádřením obecného principu zákazu zneužití práva a druhý poměřuje realizaci výkonu vlastnického práva zájmy chráněnými zákonem.

81. Ústavní soud se již v minulosti pozitivně vyjádřil k obecné možnosti zákonodárce omezit zákonem vlastnické právo k realizaci čl. 11 odst. 3 Listiny [tak náleží Ústavního soudu ze dne 16. 2. 1995 ve věci sp. zn. III. ÚS 114/94, Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 3, náleží č. 9, str. 45 a násl., z novější judikatury pak např. náleží Ústavního soudu ze dne 8. 4. 2004 ve věci sp. zn. II. ÚS 482/02, Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 33, náleží č. 52, str. 39 a násl.]. K obdobnému závěru Ústavní soud dospěl například i v dřívějším nálezu ze dne 23. 6. 1994 ve věci sp. zn. I. ÚS 35/94 (Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 1, náleží č. 36, str. 259 a násl.), v němž se zabýval mimo jiné otázkou omezení vlastnického práva v důsledku ochrany kulturních hodnot.

82. Při hodnocení podstaty právní úpravy myslivosti, jak vyplývá z uvedeného, Ústavní soud dospěl k závěru, že se jedná o činnost sloužící k realizaci ústavně zakotveného úkolu státu (čl. 7 Ústavy České republiky). Plnění ústavní povinnosti proto nelze nemít za plnění úkolu v obecném, či dokonce ve veřejném zájmu.

83. Soubor dříve vyslovených premis dovoluje Ústavnímu soudu vyslovit základní zásadu použitelnou při posuzování projednávané věci, totiž že realizace myslivosti a práva myslivosti je v obecné rovině legitimním omezením vlastnického práva. Pokud by vlastnické právo bylo vykonáváno takovým způsobem, který by eliminoval myslivost a výkon práva myslivosti, byl by výkon vlastnického práva v rozporu s čl. 11 odst. 3 Listiny. Zákonná úprava myslivosti svou koncepcí navazuje na pozitivní historické tradice v našich zemích. Ústavní soud je si však vědom, že zejména z důvodu negativních jevů při výkonu myslivosti, které jsou spojeny s komunistickým režimem, došlo ve společnosti v předchozím období a dochází doposud k posunům ve vnímání myslivosti. K tomu, aby bylo dosaženo společensky žádoucího účelu sledovaného zákonem, je třeba systematické výchovné činnosti

a důsledného naplňování principů myslivosti v praktickém životě. V individuálních případech mohl a stále může výkon práva myslivosti sklouznout pouze na úroveň zábavy, vzbuzující dojem aktivity pro vyvolené, případně k takovému výkonu myslivosti, která zasáhne do postavení vlastníků honebních pozemků nezákonným způsobem. Tato skutečnost – zneužití práva, resp. výskyt protiprávních činností – se však nemůže stát odůvodněním pro chápání současné zákonné regulace myslivosti jako protiústavní; individuální prohřešky proti myslivosti a zneužití práv z její regulace plynoucích je třeba důsledně postihovat individuálně, a tím přispívat ke změně negativních pohledů na myslivost jako na abstraktní kategorii. Rovněž vlastníkům honebních pozemků právo poskytuje řadu obecných nástrojů k ochraně před excesy ze strany osob, které právo myslivosti na jejich pozemcích vykonávají.

84. V konkrétnostech je třeba se podle názoru Ústavního soudu podrobně zabývat tím, zda omezení, k nimž zákonodárce v konkrétním případě přistoupil, jsou proporcionální, v souladu s jinými ústavněprávními garancemi a zda šetří jejich podstatu a smysl ve smyslu čl. 4 odst. 4 Listiny (viz k tomu i zmíněný nálezn Ústavního soudu ve věci sp. zn. III. ÚS 114/94).

VIII.

Vliv výkonu práva myslivosti na výkon vlastnického práva vlastníků honebních pozemků

85. Z hlediska posuzování případné kolize s ústavními garancemi podle čl. 11 odst. 1 a 4 Listiny lze charakterizovat právo myslivosti [§ 2 písm. h) zákona o myslivosti] jako:

1. činnosti, které vedou k realizaci práv a povinností zvěř chránit, cílevědomě chovat, lovit, přivlastňovat si ulovenou nebo nalezenou uhynulou zvěř, její vývojová stadia a shozy paroží,
2. užívání honebních pozemků v nezbytné míře k výkonu činností podle bodu 1.

86. Činnosti uvedené sub 1. jsou především vymezením obsahu práva myslivosti, proto při jejich řádném výkonu s ohledem na shora přijaté závěry samy o sobě nemohou představovat omezení vlastnického práva vlastníka honebního pozemku.

87. Jinak je tomu v případě nutného užívání honebních pozemků podle bodu 2., neboť realizace tohoto oprávnění předpokládá omezení vlastníka honebního pozemku. Pokud užití honebního pozemku (tj. ve volné krajině) spočívá pouze v průchodu či průjezdu (ať už z důvodu lovu či z jakéhokoli jiného důvodu vedoucího k realizaci práva myslivosti), není výkonem takového užívacího práva vlastník zásadně dotčen, takové užívací právo je navíc – jak bylo výše zmíněno – uskutečňováno k plnění ústavní povinnosti vyplývající z čl. 7 Ústavy České republiky, výkon ústavní povinnosti tak nemůže zakládat protiprávnost. Takové „omezení“ výkonu vlastnického práva honebního pozemku je s ohledem na shora uvedené legitimní a proporcionální.

88. Specifická situace nastává v případě, kdy výkonem myslivecké činnosti dojde ke vzniku hospodářsky významné škody, která zbaví vlastníka honebního pozemku možnosti realizace jedné ze složek vlastnické triády – práva užívat plody a užitky věci. Takovýto typový zásah je však kompenzován úpravou povinnosti nahradit škodu, která vznikne (§ 52 a násl. zákona o myslivosti). Nelze tedy mít za to, že by k omezení vlastnického práva docházelo bez náhrady, jak zapovídá čl. 11 odst. 4 Listiny. Nutno podotknout, že zákonodárce v této otázce šel ještě dále tím, že zakotvil na objektivním principu úpravu náhrady škody způsobené zvěří, tedy bez přímého vlivu lidské činnosti, která vzniká realizací práva myslivosti.

89. Předtím, než se Ústavní soud vyjádří konkrétně k argumentaci navrhovatelů ve vztahu k napadeným ustanovením zákona o myslivosti, považuje za důležité v obecné rovině, zejména pak s ohledem na případ Chassagnou, jehož se navrhovatelé dovolávají, uvést, že omezení vlastníka honebního pozemku není nelimitováno. Myslivost lze provozovat podle zákona jen v rámci honitby. Je vyloučena na nehonebních pozemcích, jejichž nehonebnost je dána buď přímo ze zákona [výčtem v § 2 písm. e) zákona o myslivosti], nebo ji může správní úřad ve smyslu § 17 odst. 2 zákona o myslivosti prohlásit z důvodů vojenských, bezpečnostních nebo v zájmu vlastníka, a to buď bez návrhu nebo na jeho návrh. Zákon blíže nespecifikuje neurčitý právní termín „zájem vlastníka“. Při výkladu

tohoto termínu je třeba respektovat, že realizaci práva myslivosti nelze zasáhnout do jiného ústavně zaručeného práva či do vlastnického práva v rozporu s principem proporcionality takovým způsobem, který popírá podstatu ústavní povinnosti podle čl. 11 odst. 3 Listiny. Vlastník honebního pozemku má proto podle Ústavního soudu nárok, aby byl jeho pozemek za nehonební prohlášen buď z důvodu nutnosti chránit jiné ústavně zaručené právo vylučující svou podstatou právo myslivosti (například smýšlení vlastníka podle čl. 15 odst. 1 Listiny), nebo v situacích, kdy přestane být jinak legitimní omezení vlastníka z důvodu práva myslivosti proporcionální, například tehdy, pokud důvod na straně vlastníka spočívá v povaze využívání pozemku ke specifické podnikatelské činnosti, která by byla honebním užíváním pozemku výrazně omezena (využívání pozemků k účelům výzkumným a vývojovým apod.).

90. Ústavní soud z důvodů spíše preventivních na tuto okolnost zvlášť upozorňuje v souvislosti s případem Chassagnou a apeluje na ústavně konformní aplikaci ustanovení § 17 odst. 2 zákona o myslivosti. Ve zmíněném případě nebyla ochrana vlastníka poskytnuta z titulu jeho vlastnického práva k pozemku, nýbrž z důvodu jiného jeho práva garantovaného Umluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, jež bylo favorizováno před právem myslivosti, a to i s ohledem na povahu práva myslivosti ve Francii, která se svou podstatou liší od koncepce české právní úpravy.

91. Rovněž je třeba podotknout, že správní úřad je povolán k tomu, aby skutečnou existenci důvodu prohlášení pozemku za nehonební zkoumal podle zmíněných premis tak, aby byla zaručena ochrana práv vlastníka a současně aby se formální záštita jinou ústavní garancí nestala prostředkem popření práva myslivosti.

IX.

Hodnocení protiústavnosti jednotlivých napadených ustanovení

K § 9 odst. 2 a 3

92. Ustanovení § 9 odst. 2 in fine zakotvuje možnost uložení omezení (umístění slanisek, napajedel, příkrmovacích zařízení) rozhodnutím správního úřadu i v případě, že s tím vlastník nesouhlasí. Ustanovení § 9 odst. 3 umožňuje zejména v době hnízdění, kladení a odchovu mláďat nebo provádění lovů uložit omezení zákazu vstupu na honební pozemky a některých dalších činností, vyjma hospodářské činnosti vlastníka či nájemce honebního pozemku.

93. Vzhledem k tomu, že uvedená omezení jsou stanovena k dosažení obecného cíle zákona o myslivosti a směřují k zajištění činnosti, jejímž předmětem je ochrana zvěře, případně dosažení jejího optimálního stavu, případně zajištění bezpečnosti v době lovu, nelze z hlediska ústavněprávních garancí těmto ustanovením nic vytknout. Vzhledem k tomu, že jsou uvedená ustanovení v souladu s dispozicí čl. 11 odst. 3 Listiny, nelze na uložení povinností, které vyplývají z uvedených ustanovení § 9 odst. 2 a 3 napadeného zákona, nahlížet jako na omezení vlastnického práva, za něž by stěžovatelům náležela náhrada ve smyslu čl. 11 odst. 4 Listiny, již se dovolávají. Ne nepodstatnou okolností rovněž je, že samotná omezení, k nimž dochází, zatěžují vlastníka ve výkonu jeho vlastnického práva jen minimální měrou. V případě, že by – například shromažďováním většího množství zvěře u napajedla – došlo ke vzniku škody, má vlastník možnost domáhat se náhrady škody za pomoci mechanismu, který napadený zákon předpokládá.

K § 17 odst. 6

94. Uvedené ustanovení obecně upravuje prostředky k zajištění optimalizace tvaru honitby. V možnosti výměny či přičlenění honebních pozemků spařují navrhovatelé rozpor s právem na svobodu sdružování podle čl. 20 Listiny, neboť napadené zákonné ustanovení nebere zřetel na svobodnou vůli jednotlivých vlastníků. Tato argumentace se však vztahuje pouze k textu poslední věty napadeného ustanovení, přestože navrhovatelé usilují o zrušení celého § 17 odst. 6.

95. Podle názoru Ústavního soudu je třeba brát zřetel na to – jak již bylo řečeno – že z vlastnického práva samotného nevyplývá právo myslivosti, je pouze indikátorem pro místní určení realizace tohoto práva, tj. stanovení, na kterých pozemcích lze právo myslivosti vykonávat. Honební

společenstvo je subjekt, kterému mimo jiné svědčí právo užívat honitbu (realizovat právo myslivosti), v tom případě má povinnost přednostně umožnit užívání honitby svým členům, nebo má možnost honitbu dále pronajmout. Členství v honebním společenstvu se odvíjí v zásadě od existence vlastnického práva honebního pozemku. Tento subjekt je tedy vytvářen za účelem dosažení cílů sledovaných zákonem o myslivosti a podmínka vlastnického práva k určitému pozemku, jejímž smyslem je založení možnosti členství v konkrétním honebním společenstvu, představuje zákonnou podmínku jakékoliv státem regulované činnosti. Tato podmínka je legitimní – je logické, že v rámci honebního společenstva se lze angažovat tehdy, pokud má osoba zájem na tom, jakým způsobem bude v mezích zákona právo myslivosti realizováno na jejích pozemcích, a bylo by nelogické připustit, aby stejné oprávnění měla osoba, která obdobný majetkový zájem (vlastnické právo k pozemku zahrnovanému do honebního společenstva) nemá.

96. Existence honebního společenstva je úzce spjata s dosažením cíle zákona o myslivosti a jako forma sdružovacího práva podléhá z hlediska potenciálního přezkumu Ústavním soudem kritériím, jež plynou z obsahu čl. 20 Listiny. Ústavní garance zakotvená v tomto ustanovení zaručuje právo sdružovat se a v tomto právu není vlastník pozemku omezován. Honební společenstvo je právnickou osobou sui generis, není – podle výslovného zákazu v § 19 odst. 2 zákona o myslivosti – oprávněno podnikat a je úzce účelově zaměřeno na plnění úkolů v oblasti myslivosti. Smyslem jeho existence je, aby bylo možno identifikovat zcela jasně subjekt, který buď vykonává úkoly týkající se myslivosti sám, nebo jejich plnění „převede“ prostřednictvím nájmu na subjekt jiný. Neplnění těchto povinností (neužívání honitby), jež má za následek nerealizování úkolů myslivosti, vede k tomu, že jsou pozemky přiřčeny k honitbě jiné, nebo rozděleny mezi více honiteb (§ 29 odst. 2 zákona o myslivosti) tak, aby cílů zákona o myslivosti bylo dosaženo.

97. Ne nepodstatnou okolností rovněž je, že členství v honebním společenstvu není povinné. Jak již bylo řečeno, vlastnické právo k příslušnému pozemku je podmínkou členství, členství však nevzniká automaticky. Má-li konkrétní vlastník zájem se na činnosti honebního společenstva podílet, může se stát jeho členem. Jeho působení je plně vedeno zásadou *vigilantibus iura scripta sunt*. Vlastník, který se účastní na činnosti honebního společenstva, se tak může – vedle povinností, které pro něj z členství plynou – podílet i na rozhodování a participovat tak na způsobu realizace zákonných povinností honebního společenstva.

98. S ohledem na povahu účasti v honebním společenstvu nelze v mechanismu vyrovnávání hranic pozemku bez souhlasu vlastníka spatřovat prvek protiústavnosti. Právo účasti v honebním společenstvu, jakož i právo realizovat právo myslivosti z něj vyplývající jsou právní kategorie odlišné svou povahou od práva vlastnického a nepoživají ústavněprávních kvalitativně shodných garancí a neexistuje na ně zákonný nárok ani v rovině jednoduchého práva.

99. V duchu obecných závěrů, které Ústavní soud vyslovil, je rovněž třeba zdůraznit, že stanovení základních prostorových a kvalitativních parametrů honitby je motivováno potřebami zvěře tak, aby honitba představovala v konkrétní situaci nejlepší ekosystém s co možná nejrozmanitějšími životními podmínkami. Posouzení těchto okolností však přísluší správnímu úřadu.

K § 18 odst. 4

100. Ústavní soud zdůraznil, že jednotlivé složky myslivosti, resp. práva myslivosti od sebe nelze oddělit a je nutno posuzovat je komplexně s tím, že celek je legitimním omezením vlastnického práva ve smyslu čl. 11 odst. 3 Listiny. Tento závěr platí i za situace, kdy se vlastník v rámci přiřčování pozemků na přiřčování nedohodne. Představuje-li realizace myslivosti činnost ve veřejném zájmu, je nutno klást důraz na to, aby hlavní cíl chráněný zákonem o myslivosti – ochrana zvěře – nebyl ohrožen, a nelze tedy bez výhrad a za všech okolností trvat na uzavření dohod se všemi vlastníky honebních pozemků zahrnovaných do honitby.

101. Napadenému ustanovení navrhovatelé rovněž vytýkají diskriminační charakter, který má být způsoben tím, že vlastníci honebních pozemků přiřčovaných k honitbě jediného vlastníka jsou diskriminováni oproti vlastníkům honebních pozemků přiřčovaných ke společenstevní honitbě. Vlastní

diskriminace má být způsobena tím, že v rámci členství v honebním společenstvu se lze podle názoru navrhovatelů alespoň nějakým způsobem podílet na výkonu práva myslivosti, kdežto v případě, kdy je pozemek přičleněn k honitbě jediného vlastníka, žádné honební společenstvo nevzniká a shora popsaná participace není možná.

102. Je nepopiratelné, že může vzniknout dvojí právní postavení závislé na tom, zda bude honební pozemek přičleněn ke společenstevní honitbě nebo k honitbě jediného vlastníka. Aby však bylo možno charakterizovat jednání jako diskriminační, je v zásadě třeba – v duchu garance obsažené v čl. 3 odst. 1 Listiny, již se navrhovatelé dovolávají – splnění dvou podmínek. Jednak musí být nastolena nerovnost v přístupu k základním právům a svobodám, jednak musí docházet k diskriminaci z nějakého kvalifikovaného důvodu (tj. z důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení). I pokud by Ústavní soud připustil, že vlastníci nedobrovolně přičleňovaných pozemků tvoří dvě navzájem diskriminovatelné skupiny, přičemž diskriminace by spočívala v příslušnosti ke skupině těch vlastníků, jejichž pozemky jsou přičleňovány k honitbě jediného vlastníka, je třeba se ptát, při výkonu jakého ústavně garantovaného práva by byli tito vlastníci diskriminováni. Z celkového kontextu argumentace navrhovatelů by bylo možno uvažovat o diskriminaci v právech garantovaných čl. 11 Listiny a podle výslovného odůvodnění obsaženého v návrhu by se jednalo o diskriminaci v rovnosti v právech podle čl. 1 Listiny, resp. v rovnosti při zákonných omezeních základních lidských práv a svobod podle čl. 4 odst. 3 Listiny.

103. K omezení při výkonu práv podle čl. 11 Listiny v posuzovaném případě dojít nemůže z důvodů, které Ústavní soud shora vyložil. Právo myslivosti není právem, které je spjato s vlastnickým právem k honebnímu pozemku, ale honební pozemek je jako jednotka tvorby honiteb pouze prostředkem teritoriálního vymezení honitby, je tedy kvantitativním předpokladem práva myslivosti. V tomto smyslu je třeba rozumět také části věty obsažené v shora zmíněném rozsudku Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 22 Cdo 3006/2002, na kterou navrhovatelé odkazují: ... *zákon* (míněna je dřívější úprava myslivosti provedená v zákoně č. 23/1962 Sb., pozn. Ústavní soud) *sice koncipuje právo myslivosti jako samostatné věcné právo vycházející z vlastnictví honebního pozemku (§ 2);* je však třeba podotknout, že Nejvyšší soud pokračuje (a tato část textu odůvodnění zmíněného rozhodnutí již v návrhu citována není): ... *nicméně to neznamena, že by vlastník takového pozemku mohl bez dalšího toto právo vykonávat. Podle ... zákona lze totiž právo myslivosti vykonávat pouze na honebních pozemcích ... Přitom právo myslivosti (míněno jeho výkon) přísluší ... jen vlastníkům honitby* (dnes držitel honitby, pozn. Ústavní soud) ... *Vlastník honitby, jímž je zpravidla osoba odlišná od vlastníka honebního pozemku, může ... vykonávat v této honitbě právo myslivosti sám nebo ji může smlouvou pronajmout ... Z uvedeného je zřejmé, že výkon práva myslivosti neplyne přímo z vlastnického práva k honebnímu pozemku, nýbrž závisí na splnění dalších podmínek vyplývajících ze zákona a za určitých okolností ... je možný i proti vůli vlastníka honebního pozemku. Zákon svými ustanoveními veřejnoprávního charakteru omezuje práva vlastníků honebních pozemků v zájmu ochrany myslivosti ...* Závěry Nejvyššího soudu tak v zásadě korespondují s tím, jak se vyjádřil Ústavní soud k povaze práva myslivosti, neboť tato dvě práva (vlastnické právo k pozemku a právo myslivosti) jsou na sobě nezávislá, byť je nepopiratelné při vzniku (založení) a zčásti i při realizaci práva myslivosti funkční spojení mezi těmito právy, resp. přesněji mezi honebním pozemkem a honitbou, v jejímž rámci je právo myslivosti realizováno.

104. V souvislosti s odkazem na čl. 1 a čl. 4 odst. 3 Listiny poukazují navrhovatelé rovněž na to, že podle jejich názoru stát může poskytnout jedné skupině více výhod než skupině jiné jediné tehdy, pokud k tomu dochází při zabezpečení funkcí státu a s odvoláním na veřejné hodnoty. Přitom odkázali na nálezy Ústavního soudu publikované pod č. 403/2002 Sb. a pod č. 83/2003 Sb. (pozn. red.: nálezy sp. zn. Pl. ÚS 36/01 a sp. zn. Pl. ÚS 12/02, Sbírka nálezu a usnesení Ústavního soudu, svazek 26, nálezy č. 80; svazek 29, nálezy č. 20). K této otázce se Ústavní soud již vyjádřil v rámci obecné argumentace, podle které je myslivost prostředkem k dosažení úkolů státu vyplývajících z čl. 7 Ústavy České republiky, proto jsou tedy „omezení“, k nimž dochází na straně vlastníků honebních pozemků, v mezích ústavnosti.

105. S ohledem na konkrétnosti argumentace týkající se napadeného ustanovení § 18 odst. 4 zákona o myslivosti, lze rovněž podotknout, že okolnosti přiřčení v rámci procesu uznání honiteb musejí být podle zákona správním úřadem podrobně zkoumány. V případě nesouhlasu vlastníka honebního pozemku s přiřčením musí navrhovatel (tzn. jediný vlastník či přípravný výbor honebního společenstva) odůvodnit požadavek přiřčení pozemků k honitbě, která musí i bez přiřčovaných pozemků dosahovat předepsané minimální výměry. Takovými důvody v praxi může být například fakt, že pozemky obvykle malé výměry přiléhají k navrhované honitbě, nebo pozemky navrhované k přiřčení tvoří izolované ostrůvky mezi jinak souvislými pozemky navrhované honitby a jejich přiřčení je tak logické například s ohledem na zákonný požadavek souvislosti honitby; přiřčení je proto motivováno vytvořením či zlepšením podmínek řádného mysliveckého hospodaření (viz k tomu i Řehák, L. – Staněk, J. – Kříž, P.: Zákon o myslivosti s komentářem. 1. vydání. Praha: VENATOR, 2002, str. 121 a 122). Zákon podle názoru Ústavního soudu stanoví transparentní důvody přiřčení pozemků motivované potřebami zvěře a vytváří dostatečné předpoklady pro přezkum těchto důvodů v konkrétním případě.

106. S ohledem na shora uvedené je proto třeba uzavřít, že nemožnost vlastníka honebního pozemku podílet se na realizaci práva myslivosti účastí v honebním společenstvu v situaci, kdy jeho pozemek je přiřčen k honitbě jediného vlastníka, nepředstavuje protiústavní zásah, neboť ke „zhoršení“ právního postavení vlastníka honebního pozemku dochází při realizaci omezení vlastnického práva přípustných podle čl. 11 odst. 3 Listiny.

K § 21 odst. 1 písm. e)

107. Předmětem kritiky tohoto ustanovení je podle navrhovatelů skutečnost, že o vzniku členství v honebním společenstvu rozhoduje valná hromada a že nelze odvodit možnost automatického vzniku členství například přiřčením pozemku. V tom nelze spatřovat dle názoru Ústavního soudu prvek diskriminace podle čl. 3 odst. 1 Listiny, neboť zde chybí důvod, pro který by byl vlastník diskriminován, jak vyžaduje čl. 3 odst. 1 Listiny (srov. výše). Nelze totiž rozlišit dvě kategorie osob ve srovnatelném právním postavení, s nimiž by bylo zacházeno různě. Jak již bylo řečeno, vlastnické právo k pozemku představuje pouze předpoklad členství a v tomto předpokladu jsou si všichni potenciální členové rovni.

K § 26 odst. 1 části věty za středníkem

108. Ústavní soud nemůže přisvědčit argumentaci navrhovatelů ohledně nerovnosti a diskriminace, k níž by měla aplikace napadeného ustanovení směřovat. Dle mínění Ústavního soudu je třeba počítat lhůtu k oznámení, že nesouhlasí se členstvím v honebním společenstvu, od okamžiku doručení rozhodnutí o povolení zápisu práva. Podle § 2 odst. 2 zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů, vznikají práva zapisovaná do katastru nemovitostí dnem vkladu do katastru. O této skutečnosti se právně relevantním způsobem může vlastník dozvědět až doručením rozhodnutí. Ve smyslu § 2 odst. 3 uvedeného zákona právní účinky vkladu vznikají na základě pravomocného rozhodnutí o jeho povolení ke dni, kdy návrh na vklad byl doručen katastrálnímu úřadu. Toto ustanovení nic nemění na předchozím závěru. Zpětné účinky jsou zakotveny s ohledem na nutnost respektovat účinky řízení o zápisu, které vznikají ke dni, kdy se poprvé mohl projevit účinek převodu (přechodu) vlastnického práva, jenž je konstituován státem. Tím je také zajištěna kontinuita řady po sobě jdoucích vlastníků, a zákon tak přesně specifikuje okamžiky, ve kterých určitá osoba byla vlastníkem. Za této situace nelze spatřovat v uvedeném ustanovení projev protiústavnosti.

K § 27 odst. 1 větě druhé

109. Ručení členů honebního společenstva za závazky společenstva není upraveno v zákoně o myslivosti podle výměry pozemků jednotlivých členů, navrhovatelé přitom dovozují, že taková úprava zakládá nerovné a diskriminační zacházení, a proto navrhuje zrušit ustanovení druhé věty § 27 odst. 1 zákona o myslivosti.

110. Byť Ústavní soud neakceptuje závěr o protiústavnosti druhé věty § 27 odst. 1 zákona o myslivosti, akceptuje obsahově výhrady navrhovatelů. Zákonná úprava totiž zakládá svou konstrukci

určitou disproporci. Ustanovení § 22 odst. 3 zákona o myslivosti stanoví: „Hlasovací právo na valné hromadě přísluší pouze členům honebního společenstva. Na rozhodování se členové honebního společenstva podílejí podle výměry honebních pozemků, které vlastní a které tvoří společenstevní honitbu. Za každý, i započatý hektar výměry honebního pozemku, který v honitbě vlastní, přísluší členovi honebního společenstva jeden hlas.“. Člen honebního společenstva je hlasováním na valné hromadě honebního společenstva schopen ovlivnit nakládání s majetkem pouze v rozsahu, který odpovídá výměře jeho pozemků v honitbě. Napadené ustanovení však nerespektuje stejný mechanismus při kvantifikaci ručení, neboť výše ručení neodpovídá míře, kterou byl v demokratických poměrech činnosti honebního společenstva schopen jeho člen ovlivnit závazky společenstva, za něž ručí. Členové honebního společenstva – malí pozemkoví vlastníci by byli diskriminováni ve srovnání se členy honebního společenstva – velkými pozemkovými vlastníky, pokud by nemohli při shodném rozsahu ručení ovlivnit své právní postavení stejnými právními prostředky. Takový přístup proto zakládá diskriminaci v rovnosti v právech podle čl. 3 odst. 1 ve spojení s první větou čl. 1 Listiny. Ústavní soud se však nedomnívá, že tato situace zakládá bez dalšího nutnost zrušení napadaného ustanovení. Poněvadž pravidlo o neomezeném ručení není v zákoně vyjádřeno výslovně, lze – v duchu konstantní judikatury Ústavního soudu – upřednostnit před zrušením ustanovení jeho ústavně konformní výklad. Ústavní soud má za to, že výše ručení člena honebního společenstva musí být kvantifikována podle stejného pravidla, jaké je stanoveno pro hlasování na valné hromadě honebního společenstva, člen proto ručí za závazky společenstva podle výměry honebních pozemků, které vlastní a které tvoří společenstevní honitbu. Výklad, který by takový přístup nerespektoval, by zakládal popsanou diskriminaci.

K § 31 odst. 2, 3 a 6 písm. a)

111. Argumentace použitá u § 17 odst. 6 platí zde obdobně.

K § 55 odst. 1 až 3

112. K nerovnému zacházení v tomto případě nemůže dojít, neboť o diskriminační jednání by se jednalo tehdy, pokud by – jak již bylo uvedeno – bylo zacházeno s osobami se stejným nebo obdobným právním postavením různě. Dovolávají-li se navrhovatelé rozdílného přístupu k vlastníkům honebních pozemků na jedné straně ve srovnání s jinými subjekty, je třeba zdůraznit, že postavení obou těchto skupin je různé, neboť posléze uvedené skupině subjektů nemůže vzniknout (coby nevlastníkům) škoda na zemědělských plodinách či na lesních pozemcích. O diskriminační přístup by se jednalo například tehdy, pokud by s různými skupinami vlastníků pozemků, na nichž jsou pěstovány polní plodiny, bylo zacházeno různě.

113. Předmětem úpravy je odpovědnost za specifickou škodu, která reaguje – ve srovnání s obecnou úpravou odpovědnosti za škodu např. v občanském zákoníku – na určitý specifický případ, pro nějž je typické, že s uplynutím delšího časového období je škoda fakticky ne zjistitelná a bylo by možno jen stěží poskytnout ochranu práv kterékoliv z dotčených stran odpovědnostního vztahu. Ústavní soud se proto neztotožňuje s námitkou, že lhůty, které jsou zákonem o myslivosti zakotveny pro uplatnění nároku na náhradu škody, nejsou přiměřené. Jestliže vlastník pozemku obhospodařuje zemědělský pozemek, lze předpokládat, že stav výpěstků průběžně sleduje. Lhůta 20 dnů od vzniku škody se tak pro uplatnění nároku jeví naprosto přiměřená. Lhůta pro uplatnění nároku na škodu způsobenou na lesních pozemcích a porostech, kterou lze uplatňovat za předchozí rok vždy do 20 dnů od konce měsíce června, hodnotí Ústavní soud s ohledem na stejné důvody, jaké byly zmíněny v předchozím případě, jako přiměřenou.

K § 69 odst. 1

114. Přechodné ustanovení obsažené v napadeném ustanovení zákona o myslivosti umožňuje zachovat honitby a obory uznané podle dosavadních předpisů a stanoví rovněž pravidlo přechodu na požadavky nové právní úpravy v zákonné lhůtě. Takový přístup je zcela v souladu s běžnými pravidly intertemporality.

115. Argumentaci, podle níž jde o konzervaci dosavadního stavu, jež neumožňuje malým, resp. menšinovým vlastníkům vytvořit honební společenstvo podle svých představ a potřeb, nelze rovněž přisvědčit. Ústavní soud považuje za důležité zdůraznit, že honební společenstvo, jak již bylo zmíněno

v rámci argumentace k návrhu na zrušení § 17 odst. 6 zákona o myslivosti, je zakládáno programově za účelem realizace myslivosti, tedy k ochraně zvěře. Právě proto by (automatický) zákonný zánik honebních společenstev (a to i po uplynutí lhůty pro splnění požadavků nové právní úpravy) mohl ohrozit naplnění zákonného účelu myslivosti a mohl by přivodit stav, kdy by institucionálně nebyla zajištěna péče o část ekosystému, čímž by stát nezajistil plnění své ústavní povinnosti podle čl. 7 Ústavy České republiky.

X.

Na základě shora uvedené argumentace dospěl Ústavní soud k závěru, že úprava myslivosti a práva myslivosti v jednoduchém právu nezakládá namítaný rozpor s ústavními garancemi a není ani v rozporu s jinými ústavně zaručenými právy. Jedná se o omezení vlastníka honebního pozemku, jež při zachování podstaty a smyslu ostatních ústavněprávních garancí plynou z ustanovení čl. 11 odst. 3 Listiny.

Dochází-li při výkonu práva myslivosti užíváním honebních pozemků k zásahu do ústavně garantovaných práv vlastníků honebních pozemků, jedná se o omezení, která jsou proporcionální z hlediska cíle a účelu, k němuž právo myslivosti směřuje; taková omezení se tedy nacházejí v mezích ústavnosti.

Rovněž u zbývajících námitek navrhovatelů nebyla shledána tvrzená protiústavnost odůvodňující závěr, že se jedná o úpravu jsoucí v rozporu s namítanými či jinými ústavními garancemi.

Vzhledem k uvedeným závěrům Ústavní soud návrh na zrušení rubrikovaných ustanovení zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění zákonů č. 320/2002 Sb. a č. 59/2003 Sb., zamítl.

Předseda Ústavního soudu:
JUDr. Rychetský v. r.

50

SDĚLENÍ

Ministerstva financí

ze dne 9. března 2007

o vydání výměru MF č. 03/2007, kterým se mění seznam zboží s regulovanými cenami
vydaný výměrem MF č. 01/2007

Ministerstvo financí podle ustanovení § 10 zákona č. 526/1990 Sb., o cenách, ve znění pozdějších předpisů, sděluje, že dne 22. února 2007 vydalo výměr MF č. 03/2007, kterým se vydává seznam zboží s regulovanými cenami vydaný výměrem MF č. 01/2007. Výměr je publikován v Cenovém věstníku částka 2/2007 ze dne 23. února 2007 a nabyl účinnosti dne 1. března 2007.

Ministr:

Ing. Kalousek v. r.

ISSN 1211-1244

Vydává a tiskne: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., Bartůňkova 4, pošt. schr. 10, 149 01 Praha 415, telefon: 272 927 011, fax: 974 887 395 – **Redakce:** Ministerstvo vnitra, Nám. Hrdinů 1634/3, pošt. schr. 155/SB, 140 21 Praha 4, telefon: 974 817 287, fax: 974 816 871 – **Administrace:** písemné objednávky předplatného, změny adres a počtu odebíraných výtisků – MORAVIAPRESS, a. s., U Póny 3061, 690 02 Břeclav, fax: 519 321 417, e-mail: sbirky@moraviapress.cz. Objednávky ve Slovenské republice přijímá a titul distribuuje Magnet-Press Slovakia, s. r. o., Teslova 12, 821 02 Bratislava, tel.: 00421 2 44 45 46 28, fax: 00421 2 44 45 46 27. **Roční předplatné** se stanovuje za dodávku kompletního ročníku včetně rejstříku a je od předplatitelů vybíráno formou záloh ve výši oznámené ve Sbírce zákonů. Závěrečné vyúčtování se provádí po dodání kompletního ročníku na základě počtu skutečně vydaných částek (první záloha na rok 2007 činí 6 000,- Kč) – Vychází podle potřeby – **Distribuce:** MORAVIAPRESS, a. s., U Póny 3061, 690 02 Břeclav, celoroční předplatné – 516 205 176, 519 305 176, 516 205 174, 519 205 174, objednávky jednotlivých částek (dobírky) – 516 205 207, 519 305 207, objednávky-knihkupci – 516 205 161, 519 305 161, faxové objednávky – 519 321 417, e-mail – sbirky@moraviapress.cz, zelená linka – 800 100 314. **Internetová prodejna:** www.sbirkyzakonu.cz – **Drobný prodej** – **Benešov:** Oldřich HAAGER, Masarykovo nám. 231; **Brno:** Ing. Jiří Hrazdil, Vranovská 16, SEVT, a. s., Česká 14; **České Budějovice:** SEVT, a. s., Česká 3, tel.: 387 319 045; **Hradec Králové:** TECHNOR, Wonkova 432; **Cheb:** EFREX, s. r. o., Karlova 31; **Chomutov:** DDD Knihkupectví – Antikvariát, Ruská 85; **Kadaň:** Knihařství – Příbíkova, J. Švermy 14; **Kladno:** eL VaN, Ke Stadionu 1953, tel.: 312 248 323; **Klatovy:** Krameriovo knihkupectví, nám. Míru 169; **Liberec:** Podještědské knihkupectví, Moskevská 28; **Litoměřice:** Jaroslav Tvrdík, Lidická 69, tel.: 416 732 135, fax: 416 734 875; **Most:** Knihkupectví „U Knihomila“, Ing. Romana Kopková, Moskevská 1999; **Olomouc:** ANAG, spol. s r. o., Denisova č. 2, Zdeněk Chumchal – Knihkupectví Tycho, Ostružnická 3, Knihkupectví SEVT, a. s., Ostružnická 10; **Ostrava:** LIBREX, Nádražní 14, Profesio, Hollarova 14, SEVT, a. s., Denisova 1; **Otrokovice:** Ing. Kuččík, Jungmannova 1165; **Pardubice:** LEJHANEK, s. r. o., třída Míru 65; **Plzeň:** TYPOS, a. s., Úslavská 2, EDICUM, Vojanova 45, Technické normy, Lábkova pav. č. 5, Vydavatelství a naklad. Aleš Čeněk, nám. Českých bratří 8; **Praha 1:** NEOLUXOR, Na Poříčí 25, LINDE Praha, a. s., Opletalova 35, NEOLUXOR s. r. o., Václavské nám. 41; **Praha 2:** ANAG, spol. s r. o., nám. Míru 9 (Národní dům); **Praha 4:** SEVT, a. s., Jihlavská 405; **Praha 5:** SEVT, a. s., E. Peškové 14; **Praha 6:** PPP – Staňková Isabela, Puškinovo nám. 17; **Praha 8:** JASIPA, Zenklova 60, Specializovaná prodejna Sbírky zákonů, Sokolovská 35, tel.: 224 813 548; **Praha 9:** Abonentní tiskový servis-Ing. Urban, Jablonecká 362, po-pá 7–12 hod., tel.: 286 888 382, e-mail: tiskovy.servis@abonent.cz; **Praha 10:** BMSS START, s. r. o., Vinohradská 190, MONITOR CZ, s. r. o., Třebohostická 5, tel.: 283 872 605; **Přerov:** Odborné knihkupectví, Bartošova 9, Jana Honková – YAHO – i – centrum, Komenského 38; **Sokolov:** KAMA, Kalousek Milan, K. H. Borovského 22, tel.: 352 303 402; **Šumperk:** Knihkupectví D & G, Hlavní tř. 23; **Tábor:** Milada Šimonová – EMU, Zavadilská 786; **Teplíce:** Knihkupectví L & N, Masarykova 15; **Ústí nad Labem:** PNS Grosso s. r. o., Havířská 327, tel.: 475 259 032, fax: 475 259 029, Cartoon, s. r. o., Solvayova 1597/3, Vazby a doplňování Sbírek zákonů včetně dopravy zdarma, tel.+fax: 475 501 773, www.kartoon.cz, e-mail: kartoon@kartoon.cz; **Zábřeh:** Mgr. Ivana Patková, Žižkova 45; **Zátec:** Prodejna U Pivovaru, Žižkovo nám. 76, Jindřich Procházka, Bezděkov 89 – Vazby Sbírek, tel.: 415 712 904. **Distribuční podmínky předplatného:** jednotlivé částky jsou expedovány neprodleně po dodání z tiskárny. Objednávky nového předplatného jsou vyřizovány do 15 dnů a pravidelné dodávky jsou zahajovány od nejbližší částky po ověření úhrady předplatného nebo jeho zálohy. Částky vyšlé v době od zaevidování předplatného do jeho úhrady jsou doposílány jednorázově. Změny adres a počtu odebíraných výtisků jsou prováděny do 15 dnů. **Reklama:** informace na tel. číslech 516 205 207, 519 305 207. V písemném styku vždy uvádějte IČO (právnícká osoba), rodné číslo (fyzická osoba). **Podávání novinových zásilek** povoleno Českou poštou, s. p., Odštěpný závod Jižní Morava Ředitelství v Brně č. j. P/2-4463/95 ze dne 8. 11. 1995.